

MURTAZA

Orhan Kemal

Öykü Annesi ve erkek kardeşi ile 1927 yılında mübadele ile Türkiye'ye göç eden Murtaza, savaşta şehit olan dayısı gibi olmayı çok ister. Devlete faydalı bir işte çalışmak için çarpınan karakter, sonunda kendine gece bekçiliği görevi bulur. Annesinin vefatı ve erkek kardeşinin biri ile evlenip kendi hayatını kurmasını pek umursamayan Murtaza, Akile Halasının tanıdığı, fabrikada işçi olan bir kızla evlenir, dört çocuğu olur. Gece bekçiliği görevlerinde dahi disiplinli davranmayı vatana bir borç bilen Murtaza, işine son derece bağlı sorumluluk sahibi biridir. Fakat apartman sakinlerini fazla disipline etmesi, özel hayatlarına karışması gibi gerekçelerle kendisinin işine son verilir. Fen müdürünün yardımı ile fabrikaya kontrol memuru olan Murtaza, yine aynı katı disiplin kuralları ile çalıştığı için diğer çalışanlarla çatışmalar yaşayarak sosyal ortama ayak uyduramaz, buradan da istifa etmesi istenir. Fen müdürü tarafından korunan Murtaza'ya dayanamayan diğer kontrol memuru Nuh ise işten ayrılarak Demokrat partiye üye olur. Parti yolu ile yapamadıklarını yapmak ister. Murtaza kızını fabrikada uyurken yakaladığı için delice döver ve kızı Firdevs ölür, oğlu Hasan ise askeriye girecek umutları ile beklenirken mahalle bakkalından çaldığı ekmeğe üzerine yakalanır. Mahkemede Murtaza oğlunun affedilmesini değil ceza çekmesini talep eder. Murtaza çocuklarından yana beklentilerini karşılayamaz.

Tema

Ahlaki Yozlaşma Genel olarak Murtaza romanı, yoksulluk içinde yaşayan yozlaşmış toplumun çıkarıcı ve iki yüzlü tutumları yüzünden, öznel değerler ile sınırları çizilen bireyin kendi doğrularına kayıtsız şartsız bağlılığın mücadelesini yansıtır. Emek sömürüsüne karşı çıkamayan sinik ve ahlaki bütünlüğün bozulmuş olduğu, değerlerine yabancılaşan herkese karşı tek başına savaşan Murtaza topluma karşı uyumsuzluğu ile dışlanan bireyi yansıtır.

Kişiler

Murtaza Adı gibi trajikomik özellikleri bulunan Murtaza, güçlü bir karakter gibi görünmesine rağmen hayatta aradığı doyuma bir türlü ulaşamamış, sevgiyi tadamamış, şiddet yanlısı bir göçmendir. Göçmen olduğu konuşma tarzından da anlaşılabilir Murtaza, ülkede yaşayanlardan daha vatanperver bir tutum içindedir. Balkan harbinde şehit olan dayısı gibi olmaya takıntılı biri olarak her anında şehadeti dileyen, devlet gücü altında işler yapmak isteyen karakter, disiplini yaşama biçimi olarak hayatının odak noktası yapar. Korkusuz ve cesurdur, hiçbir şeyden korkmaz. Aşırı titiz ve baskıcı özelliklerinden dolayı çevresi tarafından dışlanan Murtaza, despot, anlayışsız ve hoşgöründen uzak çizdiği kendi dünyasının sınırlarında yaşamaktadır. Herkesin kendi gibi olmasını isteyen başkarakter, inatçılığı ile düzene ayak uydurmak yerine düzenin kendine uymasını amaç edinir. Bu nedenle de girdiği pek çok işte tutunamaz. Kendi çocukları tarafından dahi sevilmez. Fakat yine de Murtaza, aykırı olduğu için gururlu ve mutludur. Hile ve yalakalıkla bir yerlere gelmek, zengin olmak gibi niyeti bulunmaz, dürüst olup yoksul kalmak, devletin işinde çalışmak ona zenginlikten daha doğru görünür.

Fen Müdürü Kendisi işçilerin dünyasına uzak olan Fen Müdürü Kamuran Bey, çalıştırdığı işçilere mesafeli ve bencil davranır. İkiyüzlü ve çıkarıcıdır. Duyguları ve ahlaki değerleri taşımayan adam, yozlaşmış biridir. Mahallenin şikâyetçi olduğu diktatör Murtaza'yı Emniyet amirinden isteyerek kendi fabrikasında gece kontrolörü yapmak ister. Murtaza'yı Donkişot benzetmesi ise dalgaya alan Fen İşleri Müdürü, Murtaza'nın disiplinli yanından faydalanmayı amaçlar. Hangi parti başa geçecekse onun yanlısıdır. Kendisi pavyonlara gidip konsomatrislerle takılan, içmeyi seven müdür fabrikanın işlerini sağlama almak için Nuh'u da Murtaza'yı kullanır.

Nuh Fabrika gece kontrolörü olan Kayserili Nuh, Fen müdürünün hemşerisidir. Fabrikada uzun yıllardır çalışan Nuh, Murtaza'nın çalışma disiplininin diğerleri kadar rahatsızdır. Nuh, hırslı ve kıskanç biridir. Demokrat partili olan Nuh, müdürün çıkarlarına ters düştüğü için ve patronuna saygısızca davrandığı için fabrika müdürü ile de arası açılır, fabrikadan istifa eder. Fen müdürüne çok büyük öfke duyar. Fakat bu öfkesini kazanca dönüştürmeyi başarır. Fabrika işçilerinin hakkını aradığı gerekçesi ile Nuh, fabrikada çalışanlar tarafından meclise söz sahibi olması istenerek omuzlarda taşınır.

Azgın Ağa Fabrika 'ya gelen ikinci kontrolör Murtaza'nın disiplininde ve titizliğinden ve bilmiş tavırlarından rahatsızdır. Asabi bir yapıya sahip olan Azgın Ağa, eskilerin en zorlu pehlivanlarından.

Tüm işlerine karıştığı için Murtaza'dan nefret eden adam fabrikada Murtaza ile kavga eder. Azgın Ağadan yana olan mahalle ve fabrikadaki herkesi Murtaza'ya karşı dolduruşa getirir. Nuh istifa edince onun yerine geçmek için Fen müdüründen onay ister lakin geçemez.

Zinnur Amca Kız çocuklarına sapıkça yaklaşan sübyancı Zinnur Amca, ahlaksız düşünce yapısı ile cinsel dürtüleri yoğun bir adamdır. Özellikle kız çocuklarına zaafı olan Zinnur, onlara şeker vererek tuzağına düşürür. Çocuklara tacizde bulunan Zinnur Amca da mahalle tarafından bilinmesine rağmen tepki görmeyenlerdendir. Duyarsız, duygusuz ve fitneci biridir.

Firdevs ve Cemile Murtaza'nın değer vermediği kızlarından olan iki kardeş fabrikada sömürülen işçiler arasında olup, babasından nefret etmekte ve ondan çekinmektedirler. Korkak ve uysaldırlar. Ruhsal olarak çöken iki kardeş dokuma fabrikasında makinelerin çalışma saatinde uyuya kaldıkları için babaları Murtaza'dan delice şiddet görürler. Hatta yediği dayak neticesinde zayıf bedeni kaldırmayan Firdevs ölür.

Zehra ve Emine Diğer kız kardeşlerine göre daha ağırbaşlı olan Zehra ve Emine, enstitüde okuyan ve erkeklere yüz vermeyen Murtaza'nın çocuklarının en itaatli ve akıllı çocuklarıdır. Ev işlerinde yardım eden kızlar, kardeşlerinin bezlerini yıkar ve kundaktaki kardeşlerine bakarlar.

Hasan Babası Murtaza'nın yegane oğlu olan Hasan, Murtaza'nın beklentileri doğrultusunda askeri liselere değil sanat okuluna girerek, babasına zıt olduğunu gösterir. Babasından utanan Hasan çoğu zaman adama karşı gelerek, aksi davranarak tepkisini belli eder.

Murtaza (Kapalı)

Karakter Adı gibi trajikomik özellikleri bulunan Murtaza, güçlü bir karakter gibi görünmesine rağmen hayatta aradığı doyuma bir türlü ulaşamamış, sevgiyi tadamamış, şiddet yanlısı bir göçmendir. Göçmen olduğu konuşma tarzından da anlaşılan Murtaza, ülkede yaşayanlardan daha vatanperver bir tutum içindedir. Balkan harbinde şehit olan dayısı gibi olmaya takıntılı biri olarak her anında şehadeti dileyen, devlet gücü altında işler yapmak isteyen karakter, disiplini yaşama biçimi olarak hayatının odak noktası yapar. Korkusuz ve cesurdur, hiçbir şeyden korkmaz. Aşırı titiz ve baskıcı özelliklerinden dolayı çevresi tarafından dışlanan Murtaza, despot, anlayışsız ve hoşgöründen uzak çizdiği kendi dünyasının sınırlarında yaşamaktadır. Herkesin kendi gibi olmasını isteyen başkarakter, inatçılığı ile düzene ayak uydurmak yerine düzenin kendine uymasını amaç edinir. Bu nedenle de girdiği pek çok işte tutunamaz. Kendi çocukları tarafından dahi sevilmez. Fakat yine de Murtaza, aykırı olduğu için gururlu ve mutludur. Hile ve yalakalıkla bir yerlere gelmek, zengin olmak gibi niyeti bulunmaz, dürüst olup yoksul kalmak, devletin işinde çalışmak ona zenginlikten daha doğru görünür.

Aktivitelere Gece bekçiliği görevinde iken tek tek sokak sokak dolaşan Murtaza, sorumlu olduğu alanın asayişi için aşırı uğraşır. Gece evlerde yanan ışığa dahi karışır, zira ailelerin çocuklarını uyutma vakitlerinin geçtiğini düşünür. Fabrikada çalışırken ise herkesi teftiş eder, uyuklayan kızları bile isteye döver. Arada kahveye giderek insanlarla konuşup onları kendince bilinçlendirmek ister. Önüne çıkan her kediden nefret eder. İş günlerinde rüşvet yerine geçmesin diye kimseden kahve, çay bile kabul etmez.

ÖRNEK ANILAR

Takıntılı Balkan Harbinde şehit düşen bir subayın yeğeni olmak gururunu her fırsatta dile getirir. Hatta gece bekçisi olduğunda giydiği subay üniformasına benzeyen üniforma ile bile mutlu olur. Her anısında, her anında olan Kolağası Dayı Hasan gibi olmayı takıntı haline getiren Murtaza, iki kız çocuğu olduğunda üzülür oğlu olduğunda ise dayısı gibi bir çocuk yetiştirebileceği için sevinçten çılgına döner; "Murtaza aklını oynatacağı sevinçten. Adını Hasan koydu. Hasan büyüyecek, İlk'i, Orta'yı bitirecek, Kuleli mi olur, Halıcioğlu mu, askeri liselerden birine verilecek, sonra da Harbiye'ye geçip subay çıkacaktı. Daha sonra da, büyük dayısı gibi, kim bilir hangi cephede, hangi düşmana karşı dövüşürken şehadet şerbetini içecekti."

Disiplinli Görev bilinci ile hareket eden ve yaşamının odak noktasına sorumluluklarını alan Murtaza, kendini herkesten dolayı sorumlu hisseder. Gündelik yaşamından giyimine, ailesinden komşularına kadar herkesi disipline etme ve yönetme arzusu ile her daim ciddiyetten sapmaz. Kendini insanlığa gönderilmiş bir koruyucu olarak tasavvur eder; "Ben gördüm çok sıkı kurs, aldım amirlerimden terbiye, hem de takdirname! Nerede bozulur disiplin, hemen gönderir beni amirlerim düzelttirmek için disiplini!"

Dürüst Çalışmaktan ve görevden kaçmayan Murtaza'nın yalan dolanla işi yoktur, her sözünde özü kadar dürüst olmaktan gurur duyar. Dürüstlük inadı nedeni ile pek çok zaman kaybetse de hilekâr, düzenbaz insanlara karşı keskin tavırlarını korumayı sürdürür. Ailesi ile göç ettikten sonra diğer insanların yalanla devletten arsa almalarına karşı o dürüstlüğü koruyarak neyi var ise onu söyleyerek fakirliği tercih eder; "Biz fakir insanlar idik memlekette", dedi. "Yok, idi başkaları gibi tarlalarımızla konaklarımız. Var idi küçük bir bahçeciğimiz. Söyleyemem yalan, yakışmaz bana."

Uyumsuz İnsanlarla geçinemeyen Murtaza, ailesi başta olmak üzere herkes tarafından yadırganan bir tiptir. Erkek kardeşi dahi kendisi ile görüşmek istemez. Hatta çevresinin çoğu da kendisi ile alay eder. Çocuklarının arkadaşlarına kadar inen alaya alınma konusuna oğlu Hasan da ne edeceğini bilemez, babasından uzaklaşır; "Hasan, babasının gelmesini hiç istemezdi. Korktuğundan değil, alay konusu olan bir babanın oğlu olmak durumuna onu sık sık düşürdüğü için. 'Soytarı'ydı be! Arkadaşları zaman zaman, 'Öyle babamız olsa evlatlıktan istifa ederiz şerefsizim,' derlerdi."

Zorba Kendi tercih ve seçimlerine çevresindeki herkesin uymasını bekleyen Murtaza, zorba bir karakterdir. İnsanları yola getirme, yozlaşmasını önleme hırısından doğan disipline etme arzusundan gelen zorbalık aktiviteleri kimi zaman şiddete dönüşerek Murtaza'nın despot kişiliğini ön plana çıkarır; "Murtaza tek eliyle Kılıksızın iki yakasını tutarken, öbür eliyle de düdüğünü çıkardı. İmdat istercesine üst üste öttürünce, apartmanlarla köşkler, kırmızı kiremitli konaklar kulak kesildiler. Sert düdüğü sesleri semte yayılmış, esneyen ya da birer kıyıda tam siperle uykuya dalmış karşı mahalle bekçilerini uyandırmıştı. Herhangi bir olay ya da ekip baskını olasılığına karşı koştu. Koştular ya, ortada ne vukuat vardı, ne de ekip baskını. Macerası mahalle kahvelerinden hemen hemen bütün şehre yayılmaya başlayan "Muhacir Murtaza," kılıksızın birini tartaklayıp duruyordu."

Tutucu Yaptığı eylemlerde ve düşüncelerde değişime kapalı olan Murtaza için Allah, hükümet, devlet hepsi aynı şeyi ifade eder. Kendisini de bu birbirinden ayrılmaz gördüğü bütünün bir parçası olarak görür; "Yukarıda Allah, Ankara'da Devlet hem de Hükümet, burada da oydu! Koskoca Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti onu buraya sarhoşlardan korksun, hırsızlardan avanta alsın, gece yarılarında sonra da tam siper horlasın diye bekçi tayin etmemiştir."

İnatçı Kahveden çıktuktan sonra denk geldiği simitçinin pis bir şekilde simit satmasına mani olmaya çalışan Murtaza inatla adamı bırakmaz. Simitçi her ne kadar Murtaza'yı başından savmak için gururunu okşasa da Murtaza adamın tekrar böyle bir şey yapmayacağından emin olmak ister. Simitçinin ise tek derdi başına kalan inat adamdan kurtulmaktır; "Simitçinin korkusu arttı. Bugüne kadar değil sümkürmek, daha kötülerini yaptıktan sonra ellerini sabunlamadan az mı simit satmıştı? Şimdiye kadar hiç kimse sormamıştı bunu ona. Kanunda yer var mıydı simitçiler sümkürmeyecek diye? Hem ne karışabilirdi bir bekçi, bir simitçinin sümkürmesine? Sümkürdükten sonra da elini üstüne sürmesine?"

Taş Kalpli/Hissiz Kişisel değerleri içinde hoşgörü ve anlayıştan yoksun olan Murtaza, insanların kayıtsız şartsız devlete ve devletin organlarına bağlı olmasını ister. Karısı, çocukları büsbütün kendisinden çekinir, baba korkusundan sürekli korku dolu bir halde yaşarlar. Hatta kendisinden nefret ederler ki böyle olmasına Murtaza pek aldırmaz. Çünkü Murtaza insanlara ve hayvanlara anlayış göstermediği gibi en yakını olan ailesine karşı da sevgi ve anlayış göstermez; "Geç kalmış gibi bir huzursuzluk içindeydi. Yerinde duramıyor, ekmeği bir an önce alıp evin yolunu tutmak istiyordu. Bütün korkusu babasındandı. Hiç belli olmaz, karşısına çıkarırır... Hele Firdevs'in sevgilisiyle konuşurken gördü mü, yandı!"

Öfkeli/Asabi Disiplin ile ilgili konularda oldukça katı olan Murtaza kızlarının kendisine şikayet edilmesi üzerine çılgına döner. Fabrikada çalışma saatlerinde uyuyan kızlarını öldüresiye döver. Cemile her ne kadar babasının elinden kaçmayı başarsa da Firdevs dayaktan ölüme mahkûm olur; "İki kızının ince omuzlarıyla sarsılarak uyukladığı makinelere dehşetle baktı bir an, gördü. Görünce de kıl diplerine kadar kıpkırmızı kesilerek sarsıldı. Sonra tekmiil kanı çekilmişçesine sarardı. Ve hiç beklenmedik biçimde, bir atmacıyı hatırlatarak koştu. Cemile babasının yıldırım gibi geldiğini görünce makinesinden atlayıp kaçtı. Firdevs hâlâ uyuklamaktaydı. Murtaza kızı saçlarından destekleyip havaya kaldırdı, sonra da yere çarptı. Uykusu basına sıçrayan kızdan sadece vahşi bir çığlık, bir korku çığlığı yükseldi. Murtaza hıncını alamamıştı."

Fen Müdürü (Kamuran) (Uyumsuz)

Karakter Kendisi işçilerin dünyasına uzak olan Fen Müdürü Kamuran Bey, çalıştırdığı işçilere mesafeli ve bencil davranır. İkiyüzlü ve çıkarıcıdır. Duyguları ve ahlaki değerleri taşımayan adam, yozlaşmış biridir. Mahallenin şikâyetçi olduğu diktatör Murtaza'yı Emniyet amirinden isteyerek kendi

fabrikasında gece kontrolörü yapmak ister. Murtaza'yı Donkişot benzetmesi ise dalgaya alan Fen İşleri Müdürü, Murtaza'nın disiplinli yanından faydalanmayı amaçlar. Hangi parti başa geçecekse onun yanlısıdır. Kendisi pavyonlara gidip konsomatrislerle takılan, içmeyi seven müdür fabrika işlerini sağlama almak için Nuh'u da Murtaza'yı kullanır.

Aktiviteler Gece geç saatlere kadar pavyonlarda eğlenir, içki içer. Aslan heykelli büyük bir köşkte yaşayan Fen Müdürü bazı geceler bahçesinde toplantılar düzenler, ziyafet verir, şehrin ileri gelenleri ile birlikte eğlenir. Bazı geceler konsomatrisler yüzünden ettiği kavgaları bir arkadaşına mektupla yazarak anlatır ve kendini övmek ister.

ÖRNEK ANILAR

Uyanık Emniyet müdürünün Murtaza'nın disiplininden şikayetçi olduğunu bildiği halde ona fabrikasında iş vererek insanları daha çok çalıştıracağına inanır. Murtaza ile her ne kadar Donkişot gibi komik adam diye dalga geçse de onunla iş için konuşurken güveniyormuş gibi konuşur ki Murtaza daha cesaretle işini yapsın: "Evet," dedi, "ustalar... Onlar işçiden de beterdir, ama sen gene de yüzlemeye bakma. Gördün ki bir usta yerinde yok, hangisi olursa olsun, usullacık mimle, sabahleyin bana..."

İkiyüzlü Hemşerisi Nuh'u Murtaza gelince geri plana atan Fen Müdürü her iki fabrika kontrolüne de başka konuşur. Murtaza'ya başka Nuh'a başka söyleyen Kamuran Bey, ikiyüzlü davranır: "Aç gözlerini Nuh," dedi. "Bu Muhacir oğlunu sana yardımcı diye aldık amma, asla güvenmek yok ona. Diyeceksin ki madem öyle, niye aldın? Doğru. Bile bile lades iste. Bu hırtı bana Emniyet Müdürü tavsiye etti. 'Bekçilikte üstüne vazife olmayacak işlere burnunu sokuyormuş. Senin oraya belki yarar, idare et,' dedi. Kıramadım. Mesele bu..."

Dalkavuk İnsanlarla ilişkisini kendi çıkar ve menfaatlerine göre yöneten Fen Müdürü, fabrika ve kendi geleceği için Nuh'u geçiştirir ona gönlünü hoş tutacak şeyler söyler. Zira Nuh onun bağlı bulunduğu Demokrat parti ile yakın ilişkiler içindedir: "Yoksa senin kesip attığın tırnağa böyle bir değil, bin Muhacir oğlunu değiştirsem şerefsizim!"

Dalgin Gece geç saatlerde yatan, akli eğlencelerinde olan Fen Müdürü çoğu zaman dediklerini unuttur ve dalgınlığı nedeni ile masasında aradığı şeyleri bulmakta da zorluk çeker: "Kafa meşgul oldu mu," dedi, "insan bakıyor, göremiyor. Demin senin ne istediğini birdenbire anlamadım. Nah, buldum aradığım kâğıdı. Bu cenabeti arıyordum, kafamı karıştırmıştı."

Bencil On yıldır birlikte çalıştıkları Nuh'a ve diğer ustalara karşı Murtaza sayesinde dolan Fen Müdürü kimsenin çalışmadığını işini savsakladığını öğrendikçe Murtaza'ya daha çok güvenir ve onu diğerlerine karşı korur. Çalıştıkları katı kurallara rağmen diğerlerinin ne istediğini ve düşündüğünü önemsemez: "Sus" dedi, "sus! Gülü tarife ne hacet? Ne çiçek olduğunuzu bilmiyor muyum yıllardır? Herifi fabrikadan attırmak için çevirmediğiniz dolap kalmadı. Ama sunu iyi bilin ki, bu fabrikaya mutlaka bir Murtaza lazım. Bu olmazsa bir başkası."

Nuh (Duygusal)

Karakter Fabrika gece kontrolü olan Kayserili Nuh, Fen Müdürünün hemşerisidir. Fabrikada uzun yıllardır çalışan Nuh, Murtaza'nın çalışma disiplininden diğerleri kadar rahatsızdır. Nuh, hırslı ve kıskanç biridir. Demokrat partili olan Nuh, müdürün çıkarlarına ters düştüğü için ve patronuna saygısızca davrandığı için fabrika müdürü ile de arası açılır, fabrikadan istifa eder. Fen Müdürüne çok büyük öfke duyar. Fakat bu öfkesini kazanca dönüştürmeyi başarır. Fabrika işçilerinin hakkını aradığı gerekçesi ile Nuh, fabrikada çalışanlar tarafından meclise söz sahibi olması istenerek omuzlarda taşınır.

Aktiviteler On yıldır fabrikada çalışan Nuh, pek çok ustayı, ameleği görmezden gelir. Rahat rahat kendi halinde çalışan Nuh, sigaraya düşkündür. Geniş bir çevreye sahip olan Nuh, dedikodu etmeyi, şikâyet ederek insanları arkasına almayı sever. Fabrika' da grev çıkartıp omuzlarda Demokrat parti binasına kadar taşınır. Bu durum meclise girebilmesi açısından Nuh'un dikkat çekmesini sağlar.

ÖRNEK ANILAR

Düşünceli Nuh her ne kadar işini bilmesi gereken bir adam olsa da Murtaza'nın yanına verilmesi ile birlikte işlerin nasıl yürüyeceğini bilemez. Murtaza kendisine komik geldiği için adamı saygıya layık görmeden bıyık altından gülerak fabrikayı gezdirir: "Kontrol Nuh kös dinliyordu. Kaba bıyığını

yumruğunun tersiyle sıvazlayarak yürürken, çayhanedeki deliliklerini düşünüyor, bıyık altından gülüyordu.”

Kayıtsız Murtaza'nın işine sıkı sıkı bağlı olması ve bu nedenle pek çok çalışan ile de karşı karşıya gelmesini sorun olarak gören Nuh, ona geri planda kalmasını ve bazı şeyleri görmezden gelmesi gerektiğini öğütler. Murtaza'nın da kendisi gibi yapılanlara kayıtsız kalmasını ister: "Hem sana bir şey deyim mi? Sen sen ol, tatavacılığa bos ver. Daha dün bir, bugün iki... Senin neyine gerek fabrikayı ileri götürmek? Fabrikanın ileri geri gitmesi bizim üstümüze vazife değil. Al maaşını şükret Allah'ına. Zaptiye nazırı gibi zort atıyon bire herif."

Kıskanç Kendini üst görmeye takıntılı olan Nuh, Murtaza'yı koltuğundan etmeye çalışsa da başaramaz sonunda koltuğundan olan kendisi olur. Fabrikada ikinci bir üst göreve getirilen Murtaza'nın görevinin kendisine teklif edildiğini fakat kendisinin kabul etmediğini her fırsatta söyler durur: "Enayi," dedi. "Fen Müdürü bana teklif ettiydi de hasbi geçtiyim. Neme gerek benim merasim mürasim... akıllı insan işi mi o Ferhat?"

Merhametli Ne kadar da olsa Murtaza'ya kızsada da onun kızını dövmesine içerlenen Nuh, kızını yığıldığı yerden hemen kucağına alarak bu işe sebebiyet vermekten ötürü derin üzüntü duyar: "Nuh gitti, Firdevs'i yığılı kaldığı yerden kucağına aldı. Deli herife güvenilemezdi. Gene bir çılgınlığı tutar, kızı çiğneyiverir-di. Kızın alnından sıızan incecik kan şeridine acıyarak baktı. Sonra küçük tamir odasındaki ecza dolabından alnına tentürdiyot sürdü."

Fırsatçı Murtaza ile daha çok kendi çıkarları için kavga etse de bunu bir işçi ve yönetici kavgasına dönüştüren tüm fabrikayı, mahalleyi arkasına almayı başaran Nuh, Demokrat parti binasına dek omuzlarda taşınır. Kendine büyük faydası olacağını da bildiği için kalabalıktan partiye üye olmasını ister: "Allah'ını, peygamberini seven bu partiye hemen şimdi kaydolunsuuun!"

Kızgın Kaç yıllık hemşerisinin, fabrikada birlikte çalıştığı Fen müdürünün kendisi yerine Murtaza'yı seçmiş olmasına kızan Nuh, fabrika müdürü hakkında dilediğince atar tutar. Ona karşı öfkesi dinmez: "Keyfimin kâhyası değilsiniz ya, keyif benim, köy Memet Ağanın... Cart da çekerim, curt da."